

Fremmedspråkene under press i ungdomsskolen

Fransk, spansk og tysk mister elever til arbeidslivsfaget.

Gerard Doetjes, senterleder

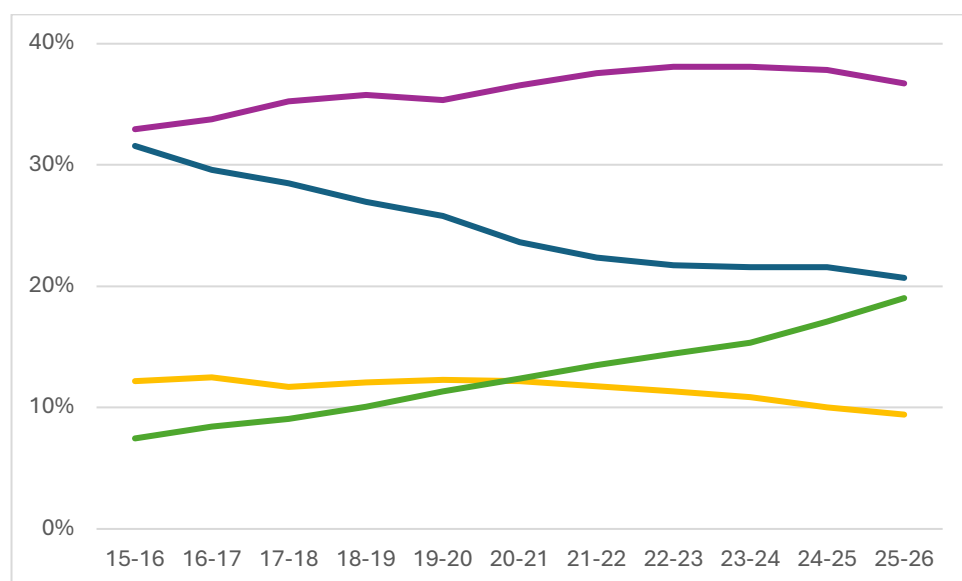
Fremmedspråkene under press i ungdomsskolen

Nasjonalt senter for engelsk og fremmedspråk i opplæringen – Notat 1/2026

Fransk går ned. Spansk går ned. Tysk går ned. De tre store fremmedspråkene mister stadig flere elever til arbeidslivsfag, samtidig som kinesisk og russisk er i ferd med å forsvinne fra ungdomstrinnet.

Alle elever som begynner på ungdomsskolen, får mulighet til å lære et nytt fremmedspråk. Det er stadig færre som velger å gjøre dette. Arbeidslivsfag, som er et av alternativene til fremmedspråk, er populært blant elevene. Andelen elever som lærer fransk ligger nå under 10 prosent, og tysk holder seg bare så vidt over 20 prosent. Spansk, som er det største fremmedspråket i skolen, har for første gang på ti år en tydelig nedgang i elevtallet. Det er bare tre ungdomsskoler igjen som tilbyr kinesisk og kun én som tilbyr russisk.

I dette notatet dykker vi språk for språk ned i de nyeste elevtallene for 8. trinn, som ble publisert i Grunnskolens informasjonssystem (gsi.udir.no; GSI) rett før jul. Elevandelene i prosent er beregnet med utgangspunkt i det totale antall elever på trinnet. Tallene i GSI rapporteres av den enkelte skole, noe som utgjør en mulig feilkilde. Utviklingen for fransk, spansk, tysk og arbeidslivsfag siden 2015-16 vises i grafen nedenfor.

Graf 1. Utviklingen for fransk (gult), spansk (lilla), tysk (blått) og arbeidslivsfag (grønt) på 8. trinn siden 2015-16. Kilde: GSI.

Fransk går ned

Tidlig på 2000-tallet valgte ca. 20 prosent av elevene på 8. trinn fransk.¹ Dette endret seg da mange ungdomsskoler utvidet sin språkportefølje med spansk i forbindelse med innføringen av LK06. I perioden etter 2005-06 lå andelen elever med fransk i flere år stabilt rundt 15 prosent. Siden 2013-14 har fransk gradvis mistet flere elever, og denne nedgangen ser nå ut til å akselerere. I fjor gikk

¹ Se Carrai 2014, s. 43.

andelen elever med fransk på 8. trinn ned fra 10,8 prosent til 10,0 prosent, og i år er andelen redusert til 9,4 prosent.

GSI-tallene viser at franskfaget befinner seg i en negativ spiral. Færre elever velger fransk, noe som bidrar til at færre skoler tilbyr faget. Her er det også andre faktorer som spiller inn, som tilgangen på kvalifiserte lærere og skolenes økonomi. I de siste ti årene har antall skoler² som har fransk på 8. trinn gått kraftig ned. Dette betyr også at mange elever som kanskje gjerne vil lære fransk, ikke får denne muligheten når de begynner på ungdomsskolen. Rundt 18 prosent av elevene som går på skoler som tilbyr fransk har valgt fransk, noe som tyder på at faget har betydelig større potensial enn det elevtallene tilsier.

Franskfaget krymper, ikke bare fordi elevene hopper av, men også fordi skolene kutter ut tilbudet.

Spansk går ned

Spansk ble undervist på et utvalg skoler allerede før LK06³ og vokste raskt da den nye læreplanen, hvor fremmedspråkenes plass ble viktigere, ble innført. Etter 2005-06 beveget andelen elever med spansk på 8. trinn seg lenge mellom 32 og 35 prosent. I takt med at flere skoler ansatte spansk-lærere økte faget ytterligere, på bekostning av både fransk og tysk. I de siste årene har andelen elever som velger spansk ligget rundt 38 prosent. I fjor gikk spansk allerede ned noe, og i år er det for første gang på ti år en tydelig nedgang – fra 37,8 prosent til 36,7 prosent.

I motsetning til fransk har antall skoler som tilbyr spansk ikke gått ned de siste årene, men fortsatt å øke. Spansk mister altså elever til tross for at flere skoler tilbyr språket. Det er grunn til å anta at en del av elevene som tidligere ville ha valgt spansk, nå velger arbeidsliv.

Spanskfaget ser ut til å ha nådd toppen i ungdomsskolen.

Tysk går ned

Tysk var frem til innføringen av LK06 det største fremmedspråket i Norge, men faget befant seg i årene før 2005-06 nærmest i fritt fall (2000-01: 47 prosent, 2005-06: 32 prosent⁴). Etter 2005 lå andelen elever med tysk lenge mellom 25 og 27 prosent. Rundt 2015 opplevde faget et kortvarig oppsving (2015-16: 31,6 prosent⁵), men har siden gradvis gått ned til 20,7 prosent i inneværende år.

Tyskfaget har lenge vært en del av standardinventaret i ungdomsskolen. I likhet med fransk er antall skoler som tilbyr tysk nå raskt på vei ned, og i år er det for første gang færre skoler som tilbyr tysk enn spansk. Andelen tyskelever på skolene som tilbyr tysk har i mange år gått ned, men har siden 2022-23 ligget forholdsvis stabil rundt 25 prosent. At tysk likevel går ned på landsbasis, skyldes nå også reduksjonen av tilbudet, og ikke som tidligere bare synkende interesse hos elevene.

I år har bare så vidt over 20 prosent av elevene tysk. Det er en bunnrekord.

² GSI bruker ikke «skoler», men «enheter».

³ Se Carrai 2014, s. 43.

⁴ Se Carrai 2014, s. 43.

⁵ Se Doetjes 2019.

Arbeidslivsfag går opp

Første gang arbeidslivsfaget dukker opp i GSI-statistikken er i 2009-10, da det ble satt i gang en utprøving av dette nye alternativet til fremmedspråk på et utvalg ungdomsskoler. Siden har faget blitt et fast tilbud på mange skoler, og etter planen vil arbeidslivsfag fra neste år bli tilbudt på alle ungdomsskoler.⁶ Andel elever som velger arbeidslivsfag har siden oppstarten økt hvert år. I år har 19,0 prosent av elevene faget, som er om lag på samme nivå som tysk.

Arbeidslivsfaget har utviklet seg til å bli en gedigen konkurrent til fremmedspråkene, og det er naturlig å se nedgangen i antall ungdomsskoler som tilbyr fransk og spansk i sammenheng med økningen i antall skoler som tilbyr arbeidslivsfag. Mange skoler ser ut til å ha erstattet fransk og/eller tysk med arbeidslivsfag.

Arbeidslivsfaget spiser seg langsomt, men sikkert inn på de tre store fremmedspråkene.

Fremmedspråkene er under press

Fremmedspråkene er under press i ungdomsskolen. Færre elever fører til et dårligere tilbud og et dårligere tilbud fører til at færre velger fremmedspråk. Arbeidslivsfaget er en medvirkende årsak. Dette forholdsvis nye faget, som skal være et praktisk alternativ, henter i økende grad elever fra fremmedspråkene, som til tross for sitt praktiske formål fortsatt ofte blir beskrevet som teoretiske.

Men arbeidslivsfaget er ikke eneste årsak. Fremmedspråkene konkurrerer også med hverandre – skolene bygger ut spansk samtidig som de bygger ned fransk og spansk –, og en sterk tiltro til egne (og andres) engelskferdigheter og teknologi bidrar til at det blir vanskeligere å «selge inn» fransk, spansk, tysk og andre fremmedspråk som nyttige og relevante fag til elevene og deres foresatte.

Til slutt spiller også ungdomsskolenes økonomi en rolle. Skoler som må kutte, kan redusere antall fremmedspråk de tilbyr til forskriftens minimumskrav (som er minst ett fremmedspråk). Vi ser også at antall skoler og dermed antall elever som velger kinesisk og russisk har gått ned i takt med den geopolitiske situasjonen. Disse språkene holder nå på å forsvinne helt fra ungdomsskolen.

Nedgangen for fremmedspråkene i ungdomsskolen skjer sakte, men sikkert. I år befinner andelen elever med fremmedspråk på 8. trinn seg for første gang siden innføringen av LK06 godt under 70 prosent, og spansk – som tidligere har kompensert noe for fallende elevtall i fransk og tysk – er nå også på vei ned. Konsekvensen av nedgangen for fremmedspråkene i ungdomsskolene er tydelig. Det blir færre som går ut av ungdomsskolen med et fremmedspråk på nivå I, og det blir derfor også færre elever som går ut av studieforbereende program med et fremmedspråk på nivå II eller III. Dette svekker rekrutteringsgrunnlaget for fremmedspråk(lærer)utdanninger og for yrker hvor gode fremmedspråkferdigheter er en viktig forutsetning.

Halden, 9. januar 2026
Gerard Doetjes, senterleder

⁶ Se Meld. st. 34.